

TIFKIRIET TA' L-IMGHODDI

minn Ronald Fenech

Informazzjoni migbura minn għand Marija Scicluna ta' 72 sena
minn Hal Qormi.

M'ilux wisq, nhar il-Gimgha l-Kbira, mort inzur
lill-habiba tan-nanna tiegħi, mara anzjana, ta' 72 sena.
Damet l-isbah siegħa tirrakkontali dwar zogħzitha, li zgur ma
kienetx hajja facli. Anzi, skond ma qaltli hi, aktar ma kienu
jkunu magħkusin, aktar kienu jsibu x'jitfagħhom lura. Dan li
ser insemmi qalituli kollu hi, u l-mara li ser insemmi hija
ommha, li ilha mejta 23 sena.

Hafna mill-antiki kienu jghixu fil-faqar kbir;
uhud min-nisa kienu jitilfu lil zwieghom kmieni. Darba kienhemm
wahda mara li tilfet lil zewgħa kmieni. Dak iz-zmienma kienx
hemm il-qliegħ li hawn illum, u din il-mara kellha familja ta'
tnax min-nies. Għalhekk kellha tmur tfittex xi xogħol biex
tiekol hi u wliedha

Darba, din il-mara kienet harget b'karrettun ta'
l-idejn tbiegħ xi haga tal-haxix. Inzerta kienhemm pulizzija
li wahhalha gurnata habs fuq sold qargħa, għax tant kienet fqira
li ma kellhiex mnejn thalla tmintax irbiegħi biex tiffranka
l-habs. ~~Peess~~ li kienet għadha kemm kella tifel, riedet
tiehdu magħha l-habs biex treddghu. Waqt li kienet il-habs,
talbet lil wahda soru biex tagħtiha ftit mishun għat-tifel,
izda s-soru qaltilha li ma kienx hemm mishun. Meta harget
mill-habs, il-mara marret id-dar, izda l-għada sabet lit-tarbija
mejta.

Din l-istess mara qattgħet hajjitha f'faqar kbir. Tant
kienet fqira, li meta t-tfal kienu jagħmlu l-precett, hi kienet
tibgħathom b'qoeqa wahda. Dan il-faqar gegħlaa tghaddi hajja
mizerabbli.

Il-faqra kienu kollha juzaw il-musbieħ; min kien jista'
kien jixtri musbieħ tal-fuhhar, izda min kien ikun batub kien
isib bott tal-landa u jpoggih quddiem il-Madonna. Is-sinjuri
kien ikollhom musbieħ sabiħ; kienu jixtru bit-tlietiet u bil-
habbiet. Fil-gwerra l-kbira, dik il-mara inkisrilha
t-tubu u ma kellhiex biex tixtri iehor, għalhekk qalghet il-
ftiġa u poggieħa go flixkun.

Dawn ma kienux problemi t
bhalha. L-antiki kienu ghidu: "Is-sinjur
1-fqir imutlu 1-hmar"...

Is-sinjuxM 1-antiki, meta kien imutil
kienu jilbsu velu iswed tuta Babih s_abih u jrt
sewda, u xi portmoni IfiWtid mahdum bl-idein u %
suwed puliti, u 4aqs kemm kienu puliti kulhadd kien^riiⁱ
lejhom Dawn l-istnss sinjuri, meta kien ikollhoSrs
tal-ballu kienu jilbsulek xi granspinat ghindhom kOSu
deheb, u f'idejhom kienu jilbsulek daw^k il-b?az[^]ieUi~bi
forma ta¹ qaqocca, u bicciet minnhom frieket frieket
cinteli tad-djamanti sabih, u x imsielet ebieh tac-c nom x i
cawhar, djamanti, rubini jewbrillanti. Kienu iilb-il
arlogg tad-dehen bic-coff jew fuqidejhom jew fuo il-libs a
XÎ whud kienu jilbsu x izarbuna jew karkura tad-deheb bhalâ labra
a tal¹ rSaffl«W kbar bic-cirku rnibrum, x isett tar-rubini
ROllU fosos, u x ibarbazzal twil jorbtuh ghodda, inkella x i sett
tal-qroll komplut. kienhemm minkellu barbazzal iehor donnu
qxur qxur tal-hut kollu deheb. F'subajhom kienu jilbsu x i
crieket tad-deheb forma ta¹ qaqocca, tal-magrut, jew inkella
tad-djamanti u gawhar, u x isalib tal-filugranu mioli gawhar
sabih. Id-deheb ta¹ 1-antiki, tqil u sabih v/isa, lektar ghax
kien jinhadem kollu bl-idejn.

L-antiki kienu jilbsu 1-ghonnella, u jilbsu onest.
Kienu jilbsu wkoll karkus iswed jew kulur il-bringiel, pulit
pulit. Minkien ikun jista¹, kien jilbes dublett jghiulu
1-Kule¹, u kienu jghidu: "Nehhi 1-frenza u 1-kule¹ ghax fil-
knisja ma tidholx". Inkella kienu jixtru x ipnotmoni tal-
fidda jew tal-rnadreperla jew x ighonnella tal-harir jev?ta¹
1-istamina. Min ma kienx jista; kien jilbes il-lewlu
b^fxi fjura fuqu u dublett bil-piegi u 1-bizzilla. Kien
ikollhom x iborza tal-lewlu jahdmuha huma stess, ghax flus biex
jixtru rnakienx ikollhom.

L-irgiel antiki sinjuri kienu jilbsu x isidrija bil-
buttuni tad-deheb u x ikappell tal-lobbja, x ipolka u crieket
mill-aqwa, hoxnin u snieh. Min ma kienx jista, kien ikollu
xi polka tal-lira jev/tan-nófs lira u x icurkett salit.

Irgiel ohrajn antiki kienu jahdmu fir-raba, jahsdu
u jizirghu; nisa kienu jdawru d-dulelp ghal-sitt habbiet jew
imorru fl-eghliegi jahdmu ma¹ zwiéghom.

Kien ikunhemm v/iehed johrog fit-toroq bil-karrettun
jghajjat r'Imqassijiet u skieken minghandu? 1 "biex isinnhom.
Jonkellq kien ikunhemm iehor tat-tjur, bis-sidrija u 1-oentta
go rasu, bil-qorq f'saqajh u bil-horga biex ibiegh it-tjur.
Bil-orogress ta^f zminijietna ahna qed ingawdu, izcla
hemm bzonn l iit-tbatijata 'missirietna naghtuha d-dawl biex
ta¹ warajna jkunu jafu biha u titnèzzel fl-istorja.